

len, die de vóór-Aristotelische wijsbegeerte behandelen: I, 1⁵ (1892), I, 2⁵ (1892); II, 1⁴ (1889).

¹⁰⁾ Hoe dit bedoeld is, zal straks nader uit de aangehaalde voorbeelden kunnen blijken. Om aan alle misvatting den pas af te snijden, ware het wellicht het duidelijkst, te spreken van *miskenning* van het mystisch religieuze element. Immers heeft — om een voorbeeld te noemen — ZELLER mijns inziens dit element *miskend*, en toch heeft hij er tot op zekere hoogte wel acht op geslagen: hij wijdt er althans meer dan ééne bladzijde aan van zijn monumentaal werk. Sterker nog geldt dit bij NATORP, die allerm minst den mystisch religieuzen factor in de Platonische filosofie negeert, doch tevens dien factor buiten het wetenschappelijk systeem dier filosofie bant, en voor eene inconsequentie daarvan houdt. Op dergelijke verschijnselen past wellicht beter het begrip *miskennen*, dan: *niet acht slaan*. Deze miskennen uit zich dan op verschillende wijzen: bij de eigenlijke philologisch-kritische school, daardoor dat ze de studie van de filosofie, in het algemeen van de hoogere uitingen van den logos, vrijwel verwaarloost en zich in hoofdzaak beperkt tot kritische vaststelling van den *vorm* der overlevering, of hoogstens tot hare *zakelijke* interpretatie: — wanneer BURSIAAN, o. l. pag. 1217, der Hollandsche kritische school dan ook voorwerpt, dat ze door de kritiek op den voorgrond te stellen, de realia verwaarloost, zoo raakt dit verwijt nauwelijks de *eigenlijke* fout dier school, en is zijne bestrijding meer praktisch, dan principieel: ten slotte gaan toch ook zij, die zich uitsluitend met de realia bezighouden, aan hetzelfde euvel mank, als de »critici;” en in beginsel sterk tegenover beiden staat slechts hij, voor wien de philologie nog eene hoogere roeping heeft dan kritiek en kennis der realia, omdat ze is: *wetenschap van den logos*; — bij de filosofen eensdeels doordat ze het mystisch religieuze element *negeeren* en *wegcijferen*, anderdeels doordat ze het *losmaken* van het wetenschappelijke.

¹¹⁾ Gemakshalve is hier het woord *mystiek* gebezigd voor *mystisch-religieus element*, dat op zichzelf juister mijne bedoeling weergeeft: de religieuze strooming in de vóór-Aristotelische periode was wezenlijk mystisch: het begrip *mystiek* is natuurlijk veel enger. Vgl. pag. 19. In ieder geval is de bedoeling duidelijk.

¹²⁾ Tim. 21 A sqq.

¹³⁾ o. l. 22 B.

¹⁴⁾ DIELS, Fragm. d. Vorsokr. pag. 76, fr. 70: *πῶσω δὲ οὖν βέλτιον ἢ. παίδων ἀθρόματα νεόμικεν εἶναι τὰ ἀνθρώπινα δοξάσματα.*

¹⁵⁾ 242 C sqq.: *Μῦθόν τινα ἕκαστος φαίνεται μοι διηγεῖσθαι παισὶν ὡς οὖσιν ἡμῖν, ὁ μὲν ὡς τρία τὰ ὄντα, κ. τ. λ.*

¹⁶⁾ Od. α, 173, vertaling van VOSMAER.

¹⁷⁾ Ik weet wel, dat het meeste van wat hier gezegd is, eigenlijk slechts van Athene en de Atheners geldt; maar geen ander der Grieksche volksstammen, ook de Lacedemoniërs niet, heeft ooit zulk een overwegenden invloed gehad op de ontwikkeling van het Grieksche volk als zoodanig, dat het noodig zou zijn, er hier in 't bijzonder acht op te geven.